

Entrevista **Eduard Màrquez**. Escriptor

“Tots portàvem una gran empanada mental”

Valèria Gaillard

Un pare que fa figuretes amb escuradents, un professor de La Salle que reparteix entre els seus alumnes hòsties amb gust de regalèssia –les guarda en una caps de Juanola–, una estudiant de Belles Arts que es retrata nua camuflada amb el paper de la paret, un home que ha de llançar al mar les cendres de la seva filla... *L'últim dia abans de demà* (Empúries/Alianza) posa en joc tota una sèrie de personatges a través dels quals Eduard Màrquez fa un retrat generacional i reflexiona sobre la fragilitat de la vida i les il·lusions perdudes. Tot això i més es condensa en un llibre en què per primer cop l'escriptor passa comptes amb el seu passat.

D'on neix la novel·la?

Fa cinc anys em vaig trobar un amic al carrer, assegut amb el carret del super tocant l'harmònica al Portal de l'Àngel. Feia 22 anys que no el veia. Em vaig quedar palplantat davant d'un aparador durant un quart d'hora sense saber què fer. Sigui per por, per prudència o no sé per què vaig continuar caminant. Se'm va quedar travessat i em vaig començar a fer-me preguntes. Això va ser el motoret que ho va posar tot en marxa. Tanmateix feia temps que volia escriure sobre el meu passat, els pares, l'escola, els amics. Recordo que en aquella època vaig llegir a més un article de Javier Marías sobre la desaparició dels amics d'infància, gent amb la qual has compartit un munt de coses i que de cop i volta s'esfumen. A la mateixa època, llegia un llibre de contes de James Salter. D'aquí vaig extreure la cita que encapçala la novel·la sobre la fragilitat dels dies de contenció sobre els quals muntem la nostra vida, sobre la sensació il·lusòria que no ens passarà res de dolent, però les bigues sempre acaben cedint, caient. Així que tot va quadrar i va néixer la novel·la.

És un passat marcat per la

diguem-ne mala educació.

Tenia 15 anys quan va morir Franco. Vam arribar massa d'hora perquè la batalla política ja l'havien fet els nostres germans grans, i massa tard per a determinades coses. Era un moment d'obertura, de canvi, sense haver viscut el compromís polític dels nostres predecessors. Això fa que visquéssim aquella època d'una manera molt concreta: es començaven a enderrocar els murs de conducta a l'escola i el buit de poder era immens. Aquella disciplina espartana que rebíem a l'escola La Salle –en la qual les plantofades anaven i venien sense escrúpols, et podien pujar a la tarima alçant-te per les orelles o destrossar-te els dits a cops de regla– s'enfonsava d'un dia per l'altre. Amb quinze anys et dius: ara és la meua. Començaven a experimentar amb la droga, anàvem a concerts: tot això formava part d'aquell brou de cultiu d'una generació que vam créixer escoltant aquella música, fumant *canutos* i prenent LSD, focalitzant l'enemic que eren els Hermanos. Aquest és el teló de fons de la meua adolescència.

Els dos amics sobre els quals pivota la història provenen de famílies ben diferents (el protagonista té uns pares grisos, mentre que els del seu amic Robert són hippies). Què tenen en comú?

La relació dels dos amics és un poti-poti de relacions reals. He ajuntat en un personatge, el Robert, els meus amics de la infància. De fet dedico el llibre a un que encara ho és i que em va ajudar a reconstruir aquell període. En el Robert s'ajunta també la part d'un amic que vivia al Putxet i que tenia uns pares molt desinhibits i liberals, que es banyaven a la bassa en pilotes en una època en què a l'escola no ens deixaven dutxar després de fer esport. Ai! Els Hermanos no et deixaven dutxar i després es comportaven com ho feien, però aquesta és l'empanada mental que portà-

Vam créixer fumant 'canutos' i prenent LSD

Em vaig obligar a dur al límit la poètica del menys és més

Volia parlar de gent que trenca motlles, que té valor

vem tots. Pràcticament, tot el que s'explica d'ell és veritat, però és una simbiosis de persones diferents.

En tot cas, tots dos semblen marcats per la família.

Crec que tenim les famílies per al que és bo i el que és dolent. Estem marcats i amb el temps ho veus més clarament. Ara que tinc 50 anys reconec en el meu comportament tics dels meus pares. Venim d'on venim i en el cas del protagonista i del Robert passa això, els seus pares són uns hippies passats de rosca i ell en queda tocat.

És una història de desil·lusions, d'aquest *tempus fugit* que obsedeix els dos amics, un que vol esdevenir escriptor i l'altre, artista.

Aquest és un altre dels temes del llibre: la dificultat de sortir-se'n en la vida. La societat està muntada de manera que la gran majoria de gent no pot ser el que li agradaria ser. Encara recordo la conferència, vital per a mi, *El trabajo gustoso*, de Juan Ramón Jiménez. Defensava que caldria donar a la gent l'oportunitat de ser el que vol, així tindriem un món més feliç. La pena està molt insatisfeta i a mesura que vas creixent t'envoltes de més frustrats.

Sempre hi ha persones, com Gil de Biedma, que acaben d'enfonsar les aspiracions juvenils, com li passa al protagonista.

És el que em va passar a mi. Estava escrivint els meus primers poemes i vaig tenir la immensa sort que Gil de Biedma accedís a llegir-me. La frase que esmento en el llibre és literal [*“como elucubraciones de un adolescente pretencioso, no están nada mal, pero que no tienen ningún interés”*] i em va fer molt mal. Ara bé, un cop vaig ser capaç de sortir de la petulància adolescent, encara m'alimento del que vaig aprendre aquelles tardes amb Gil de Biedma: la importància de llegir en veu alta, de traduir per aprendre, de treballar la musicalitat dels textos, la

FOTO: QUIM PUIG

mètrica que obliga a tenir ritme, cadència, música. Va ser una lliçó de vida i de literatura enorme. Per això el menciono a la novel·la i és un acte de gratitud no només al Gil de Biedma, sinó també a mestres com José Manuel Blecuà pare, Martí de Riquer i Jordi Llovet.

És un llibre dur, però sempre hi ha aquest “demà”... M'he d'anar entestant a defensar que sóc optimista. Crec fermament en la capacitat de redempció i de canvi. Certament ens ho posen molt difícil perquè vivim en un societat en què tenim una gran pressió. Per això volia parlar de gent que trenca motlles, que té valor i ganes.

Però un dels personatges que ho fa, la Francesca, no acaba gaire bé.

Perquè està malalta. Hi ha una frontera entre la gent que se'n surt i la que es queda pel camí, penso en amics que es van passar de rosca amb les drogues. Els pares són els meus, clavats. La meua mare era així. Era particular i com a nen no entenia la seva particularitat... avui li haurien diagnosticat alguna malaltia mental. Amb els anys va acabar amb demència... Aquí tinc els escuradents que feia el meu pare i dels qual parlo al llibre, i aquí les cartes porno que vaig fer als 14 anys a la impremta del meu pare. Aquesta és la nos-

tra revista a la facultat de filologia amb el dibuix de Tàpies de portada. I aquí el llibre buscadíssim de Jaime Gil de Biedma. Es va distribuir i el van retirar de les llibreries. El vaig trobar al Port de la Selva els anys 80 als prestatges de *best-sellers*. És un llibre mític, l'exemplar anterior a *Las personas del verbo*.

Com ha afectat el seu estil parlar per primer cop d'aspectes tan personals?

Vaig començar a construir la novel·la pensant en els diferents fils que volia estirar, la relació amb la filla i la dona, la relació d'amistat, els pares, l'escola, el retrobament, i fer-ho a base d'escenes concretes. Tenia aquest afany de contenció narrativa i d'anar a l'essència a través d'anècdotes que recordava. Això em va obligar a dur al límit la poètica del menys és més. La meua obsessió era arribar a la màxima transparència possible. Tipogràficament el llibre no té res que enterboleixi la imatge, hi ha pàgines que semblen poemes, res de cursives, guions,

res: la màxima nuesa i pulcritud formal, estructural i lingüística.

El personatge de la Francesca està inspirat en la fotògrafa nord-americana Francesca Woodman. Què li va interessar d'ella?

Em va caure a les mans per atzar un catàleg seu en una exposició col·lectiva i em vaig quedar bocabadat. Em vaig estar setmanes mirant el seu treball i llegint sobre la seva vida. Era una noia que només treballava el seu cos en una sèrie d'autoretrats i que es va acabar suïcidant als 22 anys. El personatge també és la simbiosis d'altres amigues meves de l'època. Ella és el catalitzador de la història i encarna el que vam viure: aquest impuls constant, una mena de centrifugadora, un no saber mai on acabaràs la nit, i això és molt atractiu quan tens vint anys. Era fantàstic, molt divertit. Era l'època del *punk*, de la psicodèlia, de Pink Floyd, de la Patti Smith.... eren músics que tenien alguna cosa extra que ara ja no es troba. *

Cristian Segura

EL CAU DEL CONILL

Un retrat de la burgesia barcelonina

www.grup62.cat

DESTINO

Premi Josep Pla 2011

disponible en e-book